

SMULKIŲ TURTINIŲ GINČŲ NAGRINĖJIMO YPATUMAI: TEORIJA IR PRAKTIKA

Dr. Rimvydas Norkus

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Civilinio proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 2714593
Elektroninis paštas rnorkus@lvat.lt

Pateikta 2005 m. lapkričio 24 d.

Parengta spausdinti 2005 m. gruodžio 23 d.

Pagrindinės sąvokos: civilinis procesas, sumarinis procesas, smulkių turtinių ginčų nagrinėjimas.

S a n t r a u k a

Straipsnis skirtas vienam iš kontraversiškesniai tiek Lietuvoje, tiek užsienyje vertinamų civilinio proceso teisės institutų – ginčų dėl nedidelių sumų priteisimo nagrinėjimo ypatumams. Įtvirtinus galimybę diferencijuoti civilinių bylų nagrinėjimo tvarką atsižvelgiant į ginčo vertę, kiltų klausimas, ar nepažeidžiamas asmenų lygybės prieš įstatymą ir teisės į tinkamą teismo procesą principas. Kita vertus, galėtų būti keliamas ir klausimas, ar valstybė apskritai privalo suteikti asmeniui, reiškiančiam nedidelės turtinės vertės reikalavimą, teisminės gynybos galimybę, ypač tais atvejais, kai bylos nagrinėjimo sąnaudos yra didesnės nei ginčo objekto vertė.

Autorius aptaria teisės į teisminę gynybą įgyvendinimą kreipiantis į teismą dėl smulkių turtinių ginčų bei galimybę nukrypti nuo bendrųjų proceso taisyklių remiantis ginčo verte. Taikant sisteminę analizę, lyginamąjį ir kitus mokslinio tyrimo metodus, darbe analizuojami kriterijai, lemiantys ginčo priskyrimą smulkių turtinių ginčų kategorijai, bei tokių ginčų nagrinėjimo proceso ypatumų taikymo sritis. Straipsnyje nagrinėjamos ir konkrečios taisyklės, skiriančios smulkių turtinių ginčų nagrinėjimą nuo įprasto civilinio proceso: galimybė nagrinėti bylą rašytinio proceso tvarka, įrodinėjimo proceso ypatumai, teismo sprendimo tokiose bylose surašymo specifika.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK, LR CPK) 441 straipsnyje reglamentuojami ginčų dėl nedidelių sumų priteisimo nagrinėjimo ypatumai¹. Šiuo straipsniu į Lietuvos civilinio proceso teisę įvesta nauja teisinė kategorija – vadinamasis laisvos formos procesas (vok. *formfreies Verfahren*), priklausantis sumarinių procesų grupei. Laisvos formos proceso esminis bruožas yra tai, kad teismui suteikta diskrecijos teisė pačiam nuspręsti, kokia forma ir tvarka nagrinėti byla, kai ieškinio suma neviršija tam tikros įstatymų leidėjo nustatytos sumos. Ši Lietuvos civilinio proceso teisei ligi šiol nežinoma norma *mutatis mutandis* perimta iš Vokietijos civilinio proceso kodekso (ZPO) 495a straipsnio – tai nesunkiai nustatoma palyginus ją su mūsų šalies CPK 441 straipsniu. Civilinio proceso ypatumai nagrinėjant bylas dėl nedidelių sumų numatyti ir daugelio kitų Europos šalių teisės sistemose. Kaip pažymima Europos Bendrijų Komisijos Žaliojoje knygoje dėl Europos teismo įsakymo proceso ir priemonių, skirtų supaprastinti ir pagreitinti smulkių turtinių ginčų nagrinėjimą:

¹ LR CPK vartojama sąvoka „ginčai dėl nedidelių sumų priteisimo“. Skirtingose ES šalyse vartojamų analogiškų reiškinių tikslesnis lietuviškas atitikmuo galbūt būtų „smulkūs turtiniai ginčai“ (angl. *small claims*; vok. *Bagatellsachen*). *Bagatell* reiškia „nesvarbus, nereikšmingas“, tuo pabrėžiant ne tik nedidelę ginčo piniginę vertę, bet ir pačio ginčo nedidelę svarbą. Nepaisant šio semantinio elemento, siekiant aiškumo, toliau šios sąvokos bus vartojamos kaip sinonimai.

„Kuo mažesnė reikalavimo vertė, tuo sunkesnės kreipimosi į teismą pasekmės, nes bylinėjimosi ilgumas, brangumas ir sudėtingumas ne visada atitinka reikalavimo vertę. Išlaidos, kurias patirtų kreditorius, bandydamas laimėti ginčą su skolininku, lyginant su reikalavimo suma, dažnai yra neproporcingai didelės. Todėl dauguma valstybių narių sukūrė supaprastintas bylų dėl smulkių turtinių ginčų nagrinėjimo civilinio proceso taisykles“ [1]. Be to, Europos Komisija yra parengusi Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio Europos reikalavimų dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, projektą¹ [2], kuris, jį priėmus, tiesiogiai bus taikomas ir mūsų šalyje.

Žvilgsnis į civilinio proceso istoriją rodo, kad proceso supaprastinimo ir paspartinimo siekis, ypač, kai tai susiję su nedidelės vertės ginčiais, išryškėjo romėnų civilinio proceso teisės recepcijos laikais, t. y. XIV–XV amžiuje [3, p. 1]. Tačiau ir šiuolaikinėje teisėje netyla diskusijos, kaip nuostatos, kurios nagrinėjant bylas dėl nedidelės vertės reikalavimų padeda paspartinti ir supaprastinti procesą, yra suderinamos su modernaus civilinio proceso tikslu ir principais, koks jų statusas ir reikšmė civiliniame procese [4, p. 8].

Teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas nagrinėjant ginčus dėl nedidelių sumų

Specialiųjų civilinio proceso taisyklių, skirtų smulkių turtinių ginčų, dar vadinamų ginčiais dėl nedidelių sumų priteisimo, nagrinėjimui, aptarimas – tai jau antras žingsnis analizuojant smulkių turtinių ginčų statusą civiliniame procese. Prieš pradėdant į tai gilintis pirmiau būtina atsakyti į klausimą, ar valstybė apskritai privalo suteikti asmeniui, reiškiančiam nedidelės vertės reikalavimą, teisminės gynybos galimybę. Šios pareigos buvimo konstatavimas yra esminė prielaida specialiųjų civilinio proceso taisyklių, skirtų ginčams dėl nedidelių sumų nagrinėti, įtvirtinimui.

Klasikinis pavyzdys, minimas šiame kontekste, yra 1990 m. Vokietijos Štutgarto miesto apylinkės teismo (vok. *Amtsgericht*) sprendimas, kuriame pabrėžiama, kad teismų darbas yra brangi vertybė. Todėl, teismo teigimu, adekvati reakcija į 41 pfenigo (~20 euro centų) vertės reikalavimo nevykdymą turi būti tokio reikalavimo atsisakymas [3, p. 53; 5, p. 1054]. Šiuo atveju nedidelė ieškinio suma buvo traktuota kaip tinkamas kriterijus teisminės gynybos nesuteikimui pateisinti. Motyvuojama buvo tuo, kad norint įgyvendinti reikalavimą civilinio proceso tvarka, būtinas ekonominis suinteresuotumas, kurio trūksta kilus ginčui dėl nedidelės vertės objekto. Taigi šiuo atveju lyg ir būtų galima kalbėti apie teisę, kuriai nereikalinga teisminė gynyba. Be to, jei valstybės garantuojama teisminė gynyba suteikiama, siekiant išieškoti nedidelės vertės objektą, išryškėja tam tikras neatitikimas tarp tokio proceso išlaidų ir siekiamo rezultato. Todėl kyla abejonų, ar ieškovui kreipusis į teismą dėl nedidelės vertės objekto priteisimo, dar galima kalbėti apie teisėtą reikalavimo teisės įgyvendinimą kreipiantis į teismą. Galbūt ieškinio dėl keleto litų ar net centų pareiškimą galima būtų traktuoti kaip piktnaudžiavimą teise? Laikantis tokio požiūrio ir remiantis lotynišku posakiu „*minima non curat praetor*“ (lot. „pretorius nesirūpina smulkmenomis“), iš pirmo žvilgsnio lyg ir būtų galima daryti išvadą, kad dėl smulkių turtinių ginčų teisminė gynyba neturėtų būti suteikiama [4, p. 15].

Šių laikų teisininkai į ginčų dėl nedidelių sumų teisminės gynybos poreikį bando žvelgti per proceso ekonomijos principą. Svarstoma, ar siekimas kreipiantis į teismą apginti nedidelės vertės reikalavimus negalėtų būti pripažintas piktnaudžiavimu teise, jei ieškovo poreikis gauti teisminę gynybą, žvelgiant iš proceso ekonomiškumo pozicijų, visiškai neatitiktų ginčo dalyko vertės. Vis dėlto piktnaudžiavimas teise gali būti pripažintas tik išimtiniais atvejais, kai, pavyzdžiui, teisė gali būti apginta ir be teismo įsikišimo, ieškovas pateikia ieškinį, norėdamas įgyvendinti neteisėtus tikslus arba kitoks procesas padėtų ieškovui greičiau ir paprasčiau pasiekti savo tikslą [3, p. 52]. Galima iškelti ir klausimą, ar esama teisminės gynybos poreikio, kai pareiškiamas ieškinys dėl nedidelės sumos priteisimo.

---

¹ Atkreiptinas dėmesys, kad lietuviškas Reglamento projekto pavadinimas nėra tikslus, neatitinka kitomis Europos Sąjungos valstybių narių kalbomis vartojamos terminijos bei siek tiek iškreipia Reglamento prasmę. Lietuviškas tekstas („Europos parlamento ir Tarybos reglamentas, nustatantis Europos reikalavimų dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą“) suponuoja, kad Reglamentas apima tik ginčų dėl nedidelės vertės piniginių reikalavimų nagrinėjimą. Tam tikriausiai įtakos turėjo Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso XXIV skyriaus pavadinimas „Ginčų dėl nedidelių sumų priteisimo nagrinėjimo ypatumai“. Tačiau svarbu turėti omenyje, kad angliškas („*Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European Small Claims Procedure*“), vokiškas („*Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates zur Einführung eines europäischen Verfahrens für geringfügige Forderungen*“) ir prancūziškas („*Règlement du Parlement Européen et du Conseil instituant une procédure européenne pour les demandes de faible importance*“) tekstai neapriboja šio proceso taikymo vien piniginių pobūdžio reikalavimais, bet orientuoja apskritai į nedidelę reikalavimo turtinę vertę bei paties proceso reikšmę šalims.

Teisminės gynybos poreikis apibrėžia teisminės gynybos ribas. Kriterijus, pagal kurį nustoma, ar toks poreikis yra, gali būti tik pats civilinio proceso tikslas. Jei galiojanti teisė pripažįsta tam tikros materialinės teisės buvimą, tai proceso teisė perima funkciją ginti šią materialinę teisę. Todėl proceso teisės tikslui neprieštarauja, jei siekiamu sprendimu tikrai bus apginta subjektinė teisė ir išspręstas socialinis konfliktas. Reikia pripažinti, kad jei ieškovas siekia gauti teismo sprendimą dėl nedidelės vertės objekto, tai tokio ieškinio pateikimas atitinka jo teisminės gynybos poreikį. Su tokiu požiūriu sutinka ir kiti autoriai [3, p. 56]. Proceso ekonomiškumo samprotavimai susiję ir su kitu klausimu: galbūt pažeista teisė vis dėlto neturi būti saugoma, nors suinteresuoto asmens pasirinktas procesas tokiai teisei ginti yra tinkamas? Galbūt remiantis proceso ekonomija teisminė gynyba gali būti nesuteikiama, pagrindžiant tai disproporcija tarp ginčo vertės ir sprendimui pasiekti būtinų sąnaudų bei iš to plaukiančiu neekonomišku vykdant tokią valstybinę užduotį? Juk valstybės biudžetui keliamas racionalaus lėšų panaudojimo reikalavimas. Vis dėlto tokia argumentacija yra nesuderinama su teisinės valstybės principais. Iš teisinės valstybės principo gali būti išvedamas konstitucinis teisinis draudimas asmenims, besiginčijantiems dėl nedidelių sumų, visiškai nesuteikti teisminės gynybos. Teisminės gynybos nesuteikimas galėtų būti traktuojamas kaip prieštaraujantis Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 daliai, kurie nesieja teisės kreiptis į teismą dėl teisminės gynybos su tam tikra ginčo verte.

Proceso ekonomiškumo ir teisminės gynybos prieinamumo kriterijai priskiriami skirtingoms ar netgi visiškai priešingoms interesų sritims. Negalima nustatyti, kad proceso ekonomiškumo sumetimais būtų atmestas teisminės gynybos prieinamumas, ir taip proceso ekonomiškumas taptų teisminės gynybos riba. Kokiu kitu būdu asmuo galėtų apginti savo teises dėl nedidelių sumų, jei jam nebūtų suteikta teisė į valstybės garantuojamą teisminę gynybą? Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK, LR CK) numato ne tik valstybinį civilinių teisių gynimą, bet išimtiniais atvejais suteikia teisę pačiam asmeniui imtis neatidėliotinių veiksmų, savo jėgomis ginant savo teises (savigyna). Tačiau nedidelių sumų išieškojimas į leistinos savignyos atvejus nepatenka (CK 1.139).

Valstybė paprastai draudžia įgyvendinti savo teises patiems ir pažeistų teisių gynybą deklaruoja išimtinė valstybės funkcija. Valstybė, daugeliu atvejų uždraudusi savigyną, prisiima civilinių teisių gynimo monopolį, todėl negali palikti be teisminės apsaugos kokios nors vienos, kad ir labai mažareikšmės civilinių teisių santykių srities [6, p. 133–135]. Jei proceso išlaidos daug kartų viršija ginčo vertę, tai turi būti traktuojama kaip kaina už valstybės valdžios rankose sutelktą teisingumo vykdymo monopolį. Be to, nesuteikimas asmenims teisminės gynybos dėl nedidelės vertės reikalavimų sukeltų pagundą skolininkui tokių reikalavimų ar skolos likučio iki tokios vertės apskritai nepadengti. Kreditorius, nenorėdamas griebtis nelegalių priemonių skolai išieškoti, būtų priverstas su tuo susitaikyti ir atsisakyti savo teisės.

Vadinasi, visiškas teisminės gynybos nesuteikimas smulkiems turtingiems ginčams nėra pateisinamas nei teisinės apsaugos nereikalingumo argumentais, nei proceso ekonomiškumo sumetimais. Kitoks rezultatas būtų galimas tik tada, jei būtų nustatyti požymiai, iš kurių būtų aišku, kad suteikta teisminės gynybos galimybė naudojama siekiant piktnaudžiauti teise.

Galimybė nukrypti nuo bendrųjų civilinio proceso taisyklių remiantis ginčo verte

Patvirtinus valstybės pareigą suteikti teisminę gynybą asmenims, besiginčijantiems dėl nedidelių sumų, kyla klausimas, ar tokie ginčai turi būti nagrinėjami pagal bendrąsias civilinio proceso taisykles, ar prasmingiau būtų įteisinti specialias taisykles, siekiant supaprastinti procesą.

Vienas iš aršiausių tokių specialiųjų taisyklių kritikų yra žymus Vokietijos teisininkas O. R. Kisselis, jis kategoriškai nepritaria nelygiam ginčo bylų traktavimui atsižvelgiant vien į ginčo sumos dydį. Jo argumentų esmė yra mintis, kad lygybės principas ir socialinės teisinės valstybės aksioma įsako visus teisinius ginčus nagrinėti vienodai, nepriklausomai nuo to, kokio dydžio yra ginčo suma arba koks daiktas yra ginčo dalykas [7, p. 849; 8, p. 945]. Pasak O. R. Kisselio, valstybė privalo, neatsižvelgdama į tokias aplinkybes, užtikrinti kiekvieno suinteresuoto piliečio teisių gynybą ir rūpintis jų įgyvendinimu. Negalima, kad vieno asmens kaip reikšmingas suvokiamas teisinis ginčas būtų priskirtas nedidelės vertės ginčui ir traktuojamas ne taip rimtai, kaip kito asmens didesnės ekonominės vertės ginčas [8, p. 945]. Ypač O. R. Kissel ir kritikuoja tai, kad remiantis tik pinigine ginčo išraiška yra neatšizvelgiama į faktinį ar teisinį nagrinėjamo ginčo sudėtingumą. Piniginė išraiška taip pat neatspindi to, kokią asmeninę, o gal ir ekonominę reikšmę turi šis ginčas vienai iš proceso šalių. Šio mokslininko

nuomone, teisėjas neturi turėti teisės supaprastinti proceso, jei ginčo suma yra nedidelė. Kitokia situacija susiklostytų, jei proceso supaprastinimo prašytų pačios proceso šalys. Taigi iš esmės O. R. Kisselis stoja ne prieš proceso supaprastinimą, bet tik prieš imperatyviają tokio proceso taikymo formą. Jo nuomone, spręsti dėl šio klausimo turi būti palikta šalių dispozicijai [7, p. 849; 8, p. 945]. Šiai minčiai pritaria ir L. Rosenbergas. Jo nuomone, palikus specialiųjų taisyklių taikymą teisėjų savivalei, būtų panaikinamos tinkamo proceso teisinės garantijos. Be to, kadangi pagal ZPO ginčai, kurių suma nesiekia tam tikros vertės, negali būti nagrinėjami apeliacine tvarka, tokie ginčai turi būti ypač atidžiai nagrinėjami pirmojoje instancijoje, nes ji kartu yra paskutinė ir vienintelė galimybė apginti proceso šalies teises [9, p. 476].

Vis dėlto galima pateikti nemažai argumentų dėl proceso supaprastinimo nagrinėjant bylas dėl nedidelių sumų. Valstybės teisinė tvarka negali gyvuoti atskirai nuo socialinio gyvenimo, socialinės realybės, todėl reikia atsižvelgti ir į sprendimo priėmimo socialines pasekmes, ne tik į jo reikšmę bylos šalims. Galimybė supaprastinti procesą bylose dėl nedidelių sumų turi būti vertinama kaip teisės garantijų teikimas pagal socialinį ginčo reikšmingumą ir todėl suderinama su teisės ir teisingumo idėjomis. Teisėjo diskrecijai pasirinkti, taikyti ar ne sumarinio proceso taisyklės bylose dėl nedidelių sumų, pritaria ir dėl to, kad teisėjas tik tokiu atveju nukryps nuo įprastų taisyklių, kai manys, kad konkrečiu atveju tai būtina. Taip teisėjas gali atsižvelgti į poreikius konkrečiu atveju. Be to, įprastas procesas byloms dėl smulkių turtinių ginčų nagrinėti yra nepakankamai lankstus ir neekonomiškas [3, p. 78], todėl ir pačių proceso dalyvių išlaidos nagrinėjant bylą teisme gali tapti neproporcingos ginčo vertei. Neatsitiktinai ir Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoje Nr. R (81) 7 nurodoma, kad kai ginčijamasi dėl nedidelės pinigų sumos arba jos atitiktens, turėtų būti numatyta procedūra, leidžianti šalims iškelti bylą teisme be išlaidų, neproporcingų ginčytinos sumos dydžiui. Rekomendacijoje taip pat siūloma tuo tikslu numatyti, kad būtų naudojamos paprastos formos, vengiama bereikalingų bylos svarstymų ir ribojama teisė į apeliaciją [10].

Taigi draudimo ginčiuose dėl nedidelių sumų visiškai nesuteikti teisminės gynybos negalima interpretuoti per plačiai ir vadovaujantis šiuo principu drausti bet kokią procesinę diferenciaciją atsižvelgiant į ginčo objekto reikšmę ar proceso vertę. Konstitucija įtvirtina minimalius teisminės gynybos reikalavimus, tačiau iš šių reikalavimų negalima daryti išvados, kad draudžiama diferencijuoti ginčo nagrinėjimo tvarką pagal ginčo sumą. Proceso reikšmė ginčo šalims yra tinkamas diferenciacijos kriterijus, nes galima daryti prielaidą, kad ne visi teisiniai ginčai yra vienodai svarbūs suinteresuotiems asmenims. Kadangi nei proceso objektas, nei ginčo vertė nėra atsitiktiniai ar savavališkai nustatyti kriterijai, ir jie taikomi neatsižvelgiant į tai, koks asmuo kreipėsi su ieškiniu dėl nedidelės sumos priteisimo, lygybės principo tokia diferenciacija nepažeidžia.

Negalima pritarti ir teiginiui, kad suteikus teismui diskrecijos teisę supaprastinti procesą, būtų įteisinta teisėjų savivalė. Sumarinis procesas nevyksta erdvėje be taisyklių, nes esminės procesinės garantijos turi būti išlaikytos ir tokiaame procese. Taip pat svarbu tai, kad kalbant apie specialiąsias proceso taisykles visai neturima galvoje, kad yra sukurtos kokios nors naujos ypatingos smulkių turtinių ginčų nagrinėjimo taisyklės. Proceso specifiškumas pasireiškia tuo, kad teisėjas turi teisę netaikyti tų bendrųjų civilinio proceso taisyklių, kurių taikymas, jo manymu, konkrečiu atveju yra netikslingas.

Ginčų dėl nedidelių sumų priteisimo nagrinėjimo taisyklių pobūdis bei taikymo sritis

CPK 441 straipsnyje numatytas proceso supaprastinimo galimybių taikymas nepriklauso nuo šalių valios. Jas teismas taiko *ex officio*, pats spręsdamas, kokių civilinio proceso nuostatų būtina laikytis, o kokias taikyti konkrečiu atveju būtų netikslinga. Taigi Lietuvoje pasirinktas privalomas ginčų dėl nedidelių sumų priteisimo nagrinėjimo ypatumų taikymo modelis, kurio taikymas nepriklauso nuo šalių valios. Toks modelis egzistuoja ir Vokietijoje, Anglijoje ir Velse, Škotijoje, Ispanijoje, Švedijoje [1]. Europos šalyse diskutuojama ir apie kito, vadinamojo fakultatyviojo, modelio pranašumus ir trūkumus. Fakultatyvusis modelis įtvirtintas Prancūzijos ir Airijos civiliniame procese. Šio modelio šalininkai pritaria tam, kad dispozicijos teisė pasirinkti suminį bylą dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procesą turi priklausyti ne teismui, o proceso šalims. Šalių reikalavimas taikyti sumarines ginčų dėl nedidelių sumų nagrinėjimo taisykles yra privalomas teismui. Tačiau net ir pasirinkus fakultatyvinį šio sumarinio proceso modelį, reiktų nuspręsti, kas turi teisę tarti galutinį žodį dėl to, ar šalių ginčas turi būti nagrinėjamas sumarinio proceso tvarka. Remiantis šalių procesinio lygiateisiškumo principu, ieškovui

turėtų būtų suteikta teisė inicijuoti summarinio proceso taikymą, o atsakovui – teisė tam prieštarauti. Tai reiškia, kad tokia procesinė tvarka nedidelės vertės ginčui nagrinėti galėtų būti taikoma tik abiejų proceso šalių sutikimu [1]. Kadangi proceso šalys dažniausiai siekia patenkinti priešingus interesus, fakultatyvinio modelio šalininkų argumentams galima pateikti kontrargumentą, kad suteikus teisę šalims spręsti dėl ginčo nagrinėjimo summarine tvarka, atsakovas dažniausiai tam prieštarautų, galbūt norėdamas užvilinti procesą, ir taip daugeliu atvejų šio summarinio proceso nuostatos nebektų prasmės. Todėl reikėtų pritarti Lietuvos įstatymų leidėjo pasirinkimui nesuteikti diskrecijos teisės šalims, taip išvengiant summarinio proceso nuostatų veiksmingumo sumažinimo.

Sprendžiant iš CPK 441 straipsnio pavadinimo būtų galima teigti, kad ginčų dėl nedidelių sumų priteisimo ypatumai gali būti taikomi tik nagrinėjant ginčus dėl nedidelių piniginių pobūdžio reikalavimų. Tai patvirtina ir šio straipsnio pirmoji dalis, kurioje numatyta, kad „bylos dėl *pinigų sumų*, nevirsijančių vieno tūkstančio litų, priteisimo nagrinėjamos pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles, išskyrus šiame straipsnyje numatytas išimtis“. Tačiau CPK 441 straipsnio antroje dalyje vartojama jau kitokia, platesnio turinio formuluoatė: „Jeigu *ieškinio suma* neviršija šio straipsnio 1 dalyje nustatytos sumos, byla nagrinėjantis teismas turi teisę pats nuspręsti, kokia forma ir tvarka nagrinėti byla“. CPK 85 straipsnyje, apibrėžiančiame, koku būdu nustatoma ieškinio suma, ieškinio sumos sąvoka vartojama tiek kalbant apie piniginius, tiek apie nepiniguinius turtinio pobūdžio reikalavimus. Būtų galima teigti, kad ši formuluoatė suponuoja galimybę taikyti summarinio proceso taisykles ginčams ne tik dėl piniginių, bet ir kitokio pobūdžio nedidelės turtinės vertės reikalavimų nagrinėti.

Europos Bendrijų Komisijos Žaliojoje knygoje dėl Europos teismo įsakymo proceso ir priemonių, skirtų supaprastinti ir pagreitinti smulkių turtinių ginčų nagrinėjimą, konstatuota, kad daugumoje Europos Sąjungos valstybių narių specialios nedidelės vertės ginčų nagrinėjimo taisyklės taikomos ne tik piniginiams reikalavimams. Teigiama, kad nėra pagrindo atsisakyti suteikti summarinio proceso teikiamus pranašumus nagrinėjant kitus, ne piniginius, nedidelės turtinės vertės ginčus [1]. Pavyzdžiui, Vokietijoje summarinio proceso taikymas nagrinėjant nedidelės vertės ginčus nėra apribotas piniginių reikalavimų kriterijumi. Summarinio proceso nuostatos gali būti taikomos nagrinėjant visus ginčus, patenkančius į bendrųjų teismų kompetenciją [11, p. 961]. Airijoje summarinio proceso taisyklės gali būti taikomos nagrinėjant ginčus dėl nedidelės vertės nekokybiškų prekių, netinkamai atliktų darbų, pažeistų daiktų ar atsisakymo gražinti nuomos užstatą [1].

Aptariamu summariniu procesu siekiama užkirsti kelią ilgiems ir daug kainuojantiems procesams nagrinėjant nedidelės turtinės vertės ginčus. Būtų netikslinga ir sunkiai pagrindžiama suteikti galimybę nagrinėti summarinio proceso tvarka byla dėl 100 litų reikalavimo, bet nesuteikti šios galimybės nagrinėjant byla dėl reikalavimo gražinti 100 litų vertės seną televizorių. Neriboti šio summarinio proceso taikymo vien piniginių pobūdžio reikalavimais siūloma ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio Europos reikalavimų dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, projekte [2].

Taisyklės, skiriančios summarinį nedidelės vertės ginčų nagrinėjimą nuo įprasto civilinio proceso

CPK 441 straipsnio 2 dalis įtvirtina teisėjo teisę pačiam spręsti, kokia *forma* ir *tvarka* nagrinėti byla, jei ieškinio suma neviršija 1000 litų sumos.

2003 m. balandžio 2 d. konsultacijoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius yra nurodęs, kad CPK 441 straipsnio prasme sąvoka „forma“ reiškia žodinį ar rašytinį bylos nagrinėjimą (CPK 153 straipsnis), o sąvoka „tvarka“ – kaip procesiniu požiūriu bus nagrinėjamas konkretus ginčas dėl nedidelės sumos priteisimo, t. y. bus ar nebus pasirengimo nagrinėjimui teisme stadija, o jeigu ji būtų, tai kaip vyks pasirengimas bylos nagrinėjimui (t. y. paruošiamųjų dokumentų ar parengiamojo posėdžio būdu arba nutartimi bylai nagrinėti skiriamas teismo posėdis) [12, p. 245].

CPK 441 straipsnio 2 dalis palieka teismui diskrecijos teisę spręsti, ar nagrinėti byla žodinio, ar rašytinio proceso tvarka. Be to, įsakmiai nurodoma, kad, esant bent vienos šalies prašymui, ginčas privalo būti nagrinėjamas žodinio proceso forma. Tokia nuostata būtina, kad būtų išvengta konflikto su proceso garantijomis, įtvirtintomis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnyje. EŽTK 6 straipsnio 1 dalis įtvirtina principinę nuostatą, kad kiekvienas turi teisę į viešą teisminį nagrinėjimą. Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką viešas nagrinėjimas EŽTK 6 straipsnio 1 dalies prasme visais atvejais, išskyrus išimtines aplinkybes, reiškia ir žodinį nagrinėjimą [13, 14]. Valstybė privalo garantuoti žodinio proceso galimybę bent vienos instancijos teisme. Tai ypač aktualu nagrinėjant ginčus dėl nedidelių sumų, nes pirmoji instancija šios kategorijos bylose dažnai yra ir paskutinė (CPK 303 str. 1 d.).

Kaip EŽTK kontekste būtų vertinama situacija, kai šalys nepasinaudoja teise prašyti žodinio bylos nagrinėjimo ir dėl to visa byla išnagrinėjama išimtinai rašytinio proceso tvarka? *Solomonsson* sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas pabrėžė, kad, kai procesas paprastai vyksta rašytinio proceso tvarka, iš šalies tikimasi, jog ji pateiks prašymą, jei mano, kad žodinis nagrinėjimas šioje byloje yra būtinas. Kai šaliai numatyta tokia teisė, o ji ja nepasinaudoja, tai laikoma, kad ji atsisakė teisės į žodinį procesą [15]. Kaip pažymima tiek *Salomonsson*, tiek *Doery* ir *Lundevall* [13, 14, 15] bylose, EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje numatyta teisė į viešą bylos nagrinėjimą kartu reiškia ir teisę į žodinį bylos nagrinėjimą bent vienos instancijos teisme. Tačiau viešo bylos nagrinėjimo pareiga nėra absoliuti. Viešo nagrinėjimo galima netaikyti, jei šalis atsisako teisės į bylos nagrinėjimą žodinio proceso tvarka ir byla nesusijusi su viešuoju interesu. Atsisakymas gali būti išreikštas aiškiai arba konkludentiniais veiksmais, pavyzdžiui, atsisakant pateikti prašymą nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka [15]. Taigi jei šalis nepasinaudoja CPK 441 straipsnio jai suteikta teise prašyti žodinio bylos nagrinėjimo, nedidelės vertės ginčo nagrinėjimas išimtinai rašytinio proceso tvarka neprieštarauja EŽTK 6 straipsnio 1 daliai.

Teismas, nagrinėdamas smulkus turtinius ginčus, turi teisę pereiti prie suminio proceso bet kuriame bylos nagrinėjimo etapu. CPK 441 straipsnis nenustato teismui pareigos priimti specialios nutarties tuo klausimu. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad šalims numatyta teisė reikalauti žodinio bylos nagrinėjimo, manytume, jog teismas privalo informuoti šalis, kad jis mano, jog yra visos sąlygos taikyti suminio proceso ginčams dėl nedidelių sumų nagrinėti taisykles, ir nusprendė nagrinėti bylą CPK 441 straipsnio nustatyta tvarka. Tai būtina jau vien todėl, kad šalims būtų suteikta galimybė prašyti žodinio bylos nagrinėjimo. Priešingu atveju, jei šalis tikisi, kad procesas vyks pagal bendrąsias taisykles, t. y. žodine tvarka, jai nekiltų mintis pasinaudoti aptariama teise.

Esminis suminio proceso ginčams dėl nedidelių sumų nagrinėti požymis yra įrodinėjimo procedūros supaprastinimas, siekiant sutrumpinti procesą ir sutaupyti lėšų. Europos Bendrijų Komisijos Žaliojoje knygoje dėl Europos teismo įsakymo proceso ir priemonių, skirtų supaprastinti ir pagreitinti smulkių turtinių ginčų nagrinėjimą, siūlomos tokios galimos įrodinėjimo proceso supaprastinimo priemonės:

- liudytojų ir proceso šalių rašytinių paaiškinimų leistinumą;
- telefoninės ir videokonferencijos (pastarosios pasižymi ne tik lėšų taupymu, bet ir tiesioginio kontakto tarp teismo ir šalių ar liudytojų efektu. Tai galėtų palengvinti teismui vertinti įrodymų patikimumą ir suteiktų galimybę šalims pateikti viena kitai klausimus. Tačiau tam, žinoma, būtinos atitinkamos techninės galimybės);
- galimybė teismui pačiam nustatyti, kokių įrodymų reikia [1].

LR CPK 441 straipsnis, suteikdamas teismui teisę pasirinkti pasirengimo teismui nagrinėjimui bei teismo nagrinėjimo formą ir tvarką, apima ir teismo teisę pačiam nustatyti įrodinėjimo proceso turinį. Teismui turėtų būti pateikiama tik tiek įrodymų, kiek būtina reikia sprendimui priimti. Be to, manome, teismas neprivalo tirti visų įrodymų, kuriuos pateikia šalys. Jei, pavyzdžiui, apklausus dalį liudytojų, teismas mano galįs priimti sprendimą remdamasis vien tos dalies liudytojų parodymais, tai tolesnis įrodymų tyrimas turi būti nutrauktas, apie tai informuojant proceso šalis. Skirtingai nuo bendrosios ginčo teisenos tvarkos (CPK 196 str.), byloje dalyvaujančių asmenų sutikimas nutraukti tolesnį įrodymų tyrimą, nagrinėjant bylas pagal CPK 441 straipsnį, teismui neturėtų būti būtinas.

CPK 441 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad bylose dėl nedidelių sumų priteisimo teismas priima sprendimą, kuriame turi būti įžanginė ir rezoliucinė dalys, taip pat trumpai išdėstyti motyvai. Taigi teisėjas, išnagrinėjęs bylą dėl smulkių turtinių ginčų, turi teisę visiškai atsisakyti aprašomosios dalies ir vietoj išsamaus sprendimo pagrindimo apsiriboti tik trumpu esminių motyvų išdėstymu. Teismo sprendimo turinio ypatumų yra ir CPK 268 straipsnio 5 dalyje: jei atsakovas visiškai arba iš dalies pripažįsta ieškinį, teismas gali surašyti sutrumpintus motyvus, nenurodydamas juose argumentų, dėl kurių teismas atmeta kuriuos nors įrodymus. Vokietijoje galima netgi visiškai nedėstyti motyvų, bet tik tokiu atveju, kai yra negalima apeliacija ir šalys pačios atsisako dėstyti motyvus arba esminės turinio nuostatos yra užfiksuotos teismo posėdžio protokole (ZPO 313a str.) [16, p. 316, 394]. Tačiau CPK 441 straipsnis ir CPK 268 straipsnio 5 dalis taikomi netapačioms situacijoms, todėl iš esmės turėtų būti vertinami atskirai vienas nuo kito. Esminis skiriamasis požymis yra tai, kad CPK 268 straipsnio 5 dalis išsamių sprendimo motyvų nerašymą susieja su proceso šalies valia, t. y. visišku ar daliniu ieškinių pripažinimu, o pagal CPK 441 straipsnį savo nuožiūra sprendžia teismas.

Iš esmės galimybė sprendime tik trumpai išdėstyti motyvus, neatsižvelgiant į proceso šalių nuomonę, tikslinga ir pateisinama galėtų būti tik tokiu atveju, kai yra negalima apeliacija dėl tokio sprendimo. Problema dėl trumpų motyvų kyla pažvelgus į tai sistemiškai, susiejant su šalių teise pateikti apeliacinį skundą. Nagrinėjant bylas dėl smulkių turtinių ginčų situacija yra ypatinga. Į šalių valią teisėjas atsižvelgti neprivalo, o draudimo surašyti trumpus motyvus tuo atveju, jei yra galima apelia-

cija, CPK 441 straipsnis nenumato. Apeliacija negalima tik tuomet, kai ginčijama suma yra mažesnė kaip 250 litų (CPK 303 str. 1 d.). Tačiau kadangi ginčo suma, pagal kurią ginčas priskiriamas smulkių turtinių ginčų kategorijai, yra 1000 Lt, tai dėl didelės dalies šios kategorijos bylų galima paduoti apeliacinį skundą. Kuo remdamasis tuomet turėtų spręsti bylą apeliacinės instancijos teismas? Motyvai yra būtini tam, kad būtų galima patikrinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir kad būtų aišku, kuo rėmėsi teismas, priimdamas vienokį ar kitokį sprendimą [17, p. 2752]. Gavęs sprendimą tik su trumpais motyvais, apeliacinės instancijos teismas iš esmės neturi galimybių patikrinti, ar teismas nepažeidė pagrindinių proceso principų, ar tinkamai nustatytos faktinės bylos aplinkybės, ar tinkamai įvertinti įrodymai, ar pritaikytos tos teisės normos ir pan.

Pabrėžtina, kad teismas savo nuožūra sprendžia, ar sprendime trumpai išdėstyti motyvus, ar surašyti sprendimą, visiškai atitinkantį bendruosius CPK keliamus reikalavimus. Siūlytina, kad teismas, nagrinėdamas bylas, kurių ginčo vertė yra didesnė nei 250 litų, t. y. kuriose galima apeliacija, apsvarstyti, kokia tikimybė, kad šalys pateiks apeliacinį skundą. Jei faktinės aplinkybės rodo, kad apeliacija bus inicijuota, patartina surašyti visus motyvus.

Išvados

CPK XXIV skyriuje įtvirtinti ir šiame straipsnyje aptarti smulkių turtinių ginčų nagrinėjimo ypatumai patvirtina, kad šis sumarinis procesas leidžia greičiau apginti ieškovo teises bei patirti mažiau sąnaudų nei nagrinėjant tą pačią bylą pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles. Specialiųjų civilinio proceso taisyklių numatymas ginčams dėl nedidelių sumų nagrinėti yra pozityvus reiškinys, atitinkantis tiek ginčo šalių, tiek visos visuomenės ir valstybės interesus.

Atsižvelgiant į šio sumarinio proceso prasmę ir tikslus, siūlytina CPK XIV skyriaus nuostatas aiškinti kaip leidžiančias taikyti šio sumarinio proceso taisykles nagrinėti ginčams ne tik dėl piniginių, bet ir kitokio pobūdžio nedidelės turtinės vertės reikalavimų. Be to, nedidelė ginčo vertė nėra vienintelis kriterijus, kuriuo vadovaujantis turi būti sprendžiama, ar taikyti CPK 441 straipsnio taisykles. Spręsdamas, ar taikyti aptartą sumarinį procesą, teisėjas turėtų remtis ne tik ginčo turtinės vertės kriterijumi, bet įvertinti ir kitas su byla susijusias aplinkybes, t. y. bylos sudėtingumą, proceso šalių suinteresuotumo byla laipsnį ir kt.

Atsižvelgiant į tai, kad šalims numatyta teisė reikalauti žodinio bylos nagrinėjimo, prieš pradėdamas taikyti CPK 441 straipsnio taisykles teismas privalėtų informuoti šalis, kad bus nesilaikoma bendrosios ginčo teisenos tvarkos. Be kitų proceso paspartinimo galimybių, CPK 441 straipsnio nuostatos suteikia teismui teisę supaprastinti įrodinėjimo procedūrą ir atsisakyti išsamaus teismo sprendimo rašymo. Tačiau pirmosios instancijos teismui patartina surašyti visus motyvus sprendime, jei tikėtina, kad šalys inicijuos apeliacinį procesą dėl tokio sprendimo.

LITERATŪRA

1. **Green paper** on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation: Brussels, 2002.12.20 KOM (2002) 746 final. <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l33212.htm>.
2. **Europos Parlamento** ir Tarybos reglamento, nustatančio Europos reikalavimų dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, projektas. 15.3.2005 KOM(2005) 87 galutinis. Briuselis. http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/lt/com/2005/com2005_0087lt01.pdf
3. **Arning A.** Das Bagatellverfahren im deutschen Zivilprozessrecht der Neuzeit vor dem Hintergrund der Einfuehrung des Verfahrens nach § 495a ZPO durch das Rechtspflegevereinfachungsgesetz vom 17.12.1990. Bochum, 1992.
4. **Kunze A.** Das amtsgerichtliche Bagatellverfahren nach § 495a ZPO. – Bielefeld: Giesecking, 1995.
5. **AG Stuttgart**, NJW (Neue Juristische Wochenschrift), 1990.
6. **Olzen D., Kerfack R.** Zur gerichtlichen Durchsetzung von Minimalforderungen // JR (Juristische Rundschau), 1991.
7. **Kissel O. R.** Minima non curat praetor. Festschrift für Gerhard Müller, 1981.
8. **Kissel O. R.** Neues zur Gerichtsverfassung // NJW (Neue juristische Wochenschrift), 1991.
9. **Rosenberg L., Schwab K. H.** Zivilprozeßrecht. 14. Aufl. 1986, § 109 V. I. 1.
10. **Measures** facilitating access to justice. Recommendation No. R(81) 7 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 14 May 1981 and Explanatory Memorandum. <https://wcm.coe.int/>

com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=31225&SecMode=1&Ad
min=0&DocId=671774

11. **Bergerfurth Br.** Das neue „Bagatellverfahren“ nach 495a ZPO // NJW (Neue juristische Wochenschrift) 1991, Heft 15.
12. **Lietuvos** Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. balandžio 2 d. konsultacija Nr. A3-81 // Teismų praktika. 2003.Nr. 19.
13. **Case** of Doery v. Sweden. (Application no. 28394/95). Judgment Strasbourg 12 November 2002 Final. 12/02/2003.
14. **Case** of Lundevall v. Sweden. (Application no. 38629/97). Judgment Strasbourg 12 November 2002 FINAL 12/02/2003.
15. **Case** of Salomonsson v. Sweden (Application no. 38978/97). Judgment Strasbourg 12 November 2002 Final. 12/02/2003.
16. **Schilken E.** Zivilprozessrecht. - Köln, Berlin, Bonn, München, 2002.
17. **Kunze A.** 495a ZPO – mehr Rechtsschutz ohne Zivilprozessrecht? // NJW (Neue juristische Wochenschrift). 1995. Heft 42.
18. Green paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation: Brussels, 2002.12.20 KOM (2002) 746 final. <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l33212.htm>.
19. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio Europos reikalavimų dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, projektas. 15.3.2005 KOM(2005) 87 galutinis. Briuselis. http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/lt/com/2005/com2005_0087lt01.pdf
20. **Arning A.** Das Bagatellverfahren im deutschen Zivilprozessrecht der Neuzeit vor dem Hintergrund der Einfuehrung des Verfahrens nach § 495a ZPO durch das Rechtspflegevereinfachungsgesetz vom 17.12.1990. – Bochum, 1992.
21. **Kunze A.** Das amtsgerichtliche Bagatellverfahren nach § 495a ZPO. – Bielefeld: Giesecking, 1995.
22. AG Stuttgart, NJW (Neue Juristische Wochenschrift) 1990.
23. **Olzen D., Kerfack R.** Zur gerichtlichen Durchsetzung von Minimalforderungen // JR (Juristische Rundschau), 1991.
24. **Kissel O. R.** Minima non curat praetor. Festschrift für Gerhard Müller, 1981.
25. **Kissel O. R.** Neues zur Gerichtsverfassung // NJW (Neue juristische Wochenschrift), 1991.
26. **Rosenberg L., Schwab K. H.** Zivilprozeßrecht. 14. Aufl. 1986, § 109 V. I. 1.
27. **Measures** facilitating access to justice. Recommendation No. R(81) 7 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 14 May 1981 and Explanatory Memorandum. <https://wcm.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=31225&SecMode=1&Admin=0&DocId=671774>
28. **Bergerfurth Br.** Das neue „Bagatellverfahren“ nach 495a ZPO // NJW (Neue juristische Wochenschrift). 1991, Heft 15.
29. **Lietuvos** Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. balandžio 2 d. konsultacija Nr. A3-81 // Teismų praktika. 2003.Nr. 19.
30. **Case** of Doery v. Sweden. (Application no. 28394/95). Judgment Strasbourg 12 November 2002 Final. 12/02/2003.
31. **Case** of Lundevall v. Sweden. (Application no. 38629/97). Judgment Strasbourg 12 November 2002 FINAL 12/02/2003.
32. **Case** of Salomonsson v. Sweden (Application no. 38978/97). Judgment Strasbourg 12 November 2002 Final. 12/02/2003.
33. **Schilken E.** Zivilprozessrecht. - Köln, Berlin, Bonn, München, 2002.
34. **Kunze A.** 495a ZPO – mehr Rechtsschutz ohne Zivilprozessrecht? // NJW (Neue juristische Wochenschrift), 1995. Heft 42.

Die Besonderheiten der Verhandlung der Streitigkeiten mit geringem Streitwert: Theorie und Praxis

Dr. Rimvydas Norkus
Mykolas Romeris Universität

Grundbegriffe: Zivilprozess, summarischer Prozess, Verhandlung der Streitigkeiten mit geringem Streitwert.

ZUSAMMENFASSUNG

In diesem Artikel werden die Besonderheiten der Verhandlung der Streitigkeiten mit geringem Streitwert behandelt. Zuerst wird die Frage gestellt, ob es dem Staat überhaupt obliegt, einer Person, die eine Forderung

geringen Wertes geltend macht, die Möglichkeit auf den Rechtsschutz einzuräumen. Der Autor kommt zu dem Schluss, dass in dem gegenwärtigen Recht die Nichteinräumung des Rechtsschutzes einer Person, die eine Forderung mit geringem Streitwert geltend macht, weder mit dem Nichtbestehen der Notwendigkeit des Rechtsschutzes noch mit den Überlegungen von der Wirtschaftlichkeit des Prozesses begründet werden kann. Wenn die Prozesskosten den Streitwert um mehrfaches übersteigern, sollte dies als der Preis für das in öffentlicher Hand behaltene Monopol der Rechtsprechung angesehen werden. Die Nichteinräumung des Rechtsschutzes bei Streitigkeiten mit geringem Streitwert kann als widersprechend dem Artikel 30 der Verfassung der Republik Litauen und dem Artikel 6 der EMRK angesehen werden.

Man darf jedoch den Verbot der Nichteinräumung des Rechtsschutzes nicht allzu umfassend auslegen und auf Grund dieses Grundsatzes jede Prozessdifferenzierung auf der Basis des Streitgegenstandes, seiner Bedeutung oder des Verfahrenswertes verbieten. Die Verfassung legt die Mindestanforderungen für den Rechtsschutz fest, man kann jedoch aus diesen Anforderungen kein Fazit ziehen, dass es verboten ist, eine Verhandlungsordnung nach dem Streitbetrag zu differenzieren.

In diesem Artikel wird der Anwendungsbereich der Vorschriften des Artikels 441 ZPO, die die Besonderheiten der Verhandlung der Streitigkeiten mit geringem Streitwert vorsehen, untersucht. Dabei wird festgestellt, dass es in Litauen für das verbindliche Modell der Anwendung solcher Besonderheiten entschieden wurde, das dem Artikel 495a ZPO Deutschlands entspricht, dessen Anwendung vom Willen der Parteien nicht abhängt. Zwar man gemäß Teil 1 Artikel 441 ZPO die Vorschriften dieses summarischen Verfahrens nur zur Verhandlung der Streitigkeiten um Geldbeträge, die eintausend Litas nicht übersteigen, anwenden darf, wird in der Arbeit den Gerichten vorgeschlagen, die Bestimmungen des Abschnittes XIV ZPO als solche auszulegen, die die Anwendung der Vorschriften dieses summarischen Verfahrens zur Verhandlung der Streitigkeiten um die Forderungen nicht nur geldlichen, sondern auch anderen Charakters geringen Vermögenswertes zulassen.

Eine weitere Gruppe von Fragen ist den konkreten Prozessvorschriften gewidmet, mit denen die Verhandlung der Streitigkeiten mit geringem Streitwert im summarischen Verfahren anders verläuft als im gewöhnlichen Zivilverfahren. Bei deren Besprechung wird eine Möglichkeit dargestellt, eine Sache im schriftlichen Verfahren zu behandeln. Ausserdem wird die Lockerung des Beweisverfahrens analysiert und eine Möglichkeit behandelt das Urteil ohne Tatbestand zu fällen und die Entscheidungsgründe nur kurz darzustellen.

